

КЗВО ЛОР «ЛЬВІВСЬКА МЕДИЧНА АКАДЕМІЯ
ІМЕНІ АНДРЕЯ КРУПІНСЬКОГО»
Кафедра фармації

«До захисту допущено»

« ___ » _____ 2024 р.

Завідувач кафедри фармації
кандидат фармацевтичних наук,
доц. Калитовська М.Б.

Чорненька Тетяна Юріївна

631.25:615:614.253.5

ФАРМАЦЕВТИЧНІ АСПЕКТИ МЕДСЕСТРИНСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ
В ПРОФІЛАКТИЦІ ОЖИРІННЯ

Спеціальність 223 Медсестринство

Наукова робота на здобуття освітнього ступеня магістр

Науковий керівник кандидат
фармацевтичних наук, доцент Чухрай
І.Л.

Львів 2024

АНОТАЦІЯ

У магістерській роботі розкриваються теоретичні та практичні аспекти важливої медико-соціальної проблеми - надлишкової маси тіла та ожиріння і розглянуто фармацевтичні аспекти медсестринської діяльності в профілактиці ожиріння.

У проведеному дослідженні проаналізовано методики діагностики надлишкової маси тіла та ожиріння, виявлено та охарактеризовано сучасні шляхи зниження та утримання ваги. Також охарактеризовано стратегії світових та вітчизняних організацій у боротьбі з цією патологією, напрямки їхньої роботи стосовно підвищення прихильності населення до здорового способу життя.

Визначено лікарські засоби, які рекомендуються для фармакотерапії ожиріння Стандартом медичної допомоги в Україні. Проаналізовано сучасний стан товарної та цінової кон'юнктури ринку лікарських засобів, які використовуються для зниження маси тіла, визначено їх спосіб вживання, умови відпуску з аптечних закладів, особливості застосування дітьми та вагітними.

Було науково обґрунтовано та опрацьовано анкету, яка дозволила проаналізувати стан здоров'я респондентів та визначити фактори, що сприяють виникненню зайвої ваги. В результаті проведеного анкетного опитування встановлено основні принципи харчової поведінки, видів фізичного навантаження респондентів та за допомогою обчислення показника індексу маси тіла класифіковано їх на дві групи: з нормальною вагою та надлишковою масою тіла. В групі осіб, які мають надмірну вагу була вивчена думка респондентів стосовно причин виникнення та методів подолання ними даної проблеми.

ANNOTATION

Master's thesis reveals theoretical and practical aspects of an important medical and social problem - overweight and obesity, and discusses pharmaceutical aspects of nursing practice in obesity prevention.

The research analyzed methods for detecting overweight and obesity, identified and characterized modern ways of reducing and retaining weight. It also characterizes the strategies of world and domestic organizations in the fight against this pathology, the directions of their work to increase the population's commitment to a healthy lifestyle.

Medicines, recommended for pharmacotherapy of obesity by Standard of medical care in Ukraine, have been identified. The current state of the commodity and prices situation of the market of medicines used to reduce body weight is analyzed, the method of their use, the conditions of release from pharmacies, the peculiarities of using by children and pregnant women are determined.

The survey was scientifically justified and processed, which made it possible to analyze the state of health of respondents and determine the factors of overweight. As a result of the questionnaire survey, the basic principles of eating behavior, types of physical activity of respondents were established, and by calculating the body mass index, they were classified into two groups: those with normal weight and overweight. In the group of people who are overweight, the opinion of respondents regarding the causes and overcoming of this problem was studied.

ЗМІСТ

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ ТА СКОРОЧЕНЬ	5
ВСТУП	6
РОЗДІЛ 1. НАДЛИШКОВА ВАГА ТА ОЖИРІННЯ: ПРИЧИНИ ВИНИКНЕННЯ, КЛАСИФІКАЦІЯ, МЕТОДИ ВИЗНАЧЕННЯ ТА СТРАТЕГІЇ ПОДОЛАННЯ	10
1.1. Причини та класифікаційні підходи до диференціації ожиріння	10
1.2. Методи виявлення надмірної маси тіла у медсестринській діяльності	15
1.3. Стратегії міжнародних та національних організацій у боротьбі з надлишковою вагою та ожирінням	22
Висновки до розділу 1	32
РОЗДІЛ 2. ВИВЧЕННЯ ОСОБЛИВОСТЕЙ ЗАСТОСУВАННЯ ФАРМАКОТЕРАПІЇ ДЛЯ ЗМЕНШЕННЯ ВАГИ ТІЛА	33
2.1 Встановлення основних підходів до медикаментозного лікування осіб з надлишковою вагою та ожирінням у професійній діяльності медичних сестер	33
2.2 . Аналіз кон'юнктури вітчизняного ринку лікарських засобів, які використовуються для лікування ожиріння	37
Висновки до розділу 2	49
РОЗДІЛ 3. ВИВЧЕННЯ ЧАСТОТИ ВИНИКНЕННЯ, ПРИЧИН ТА МЕТОДІВ БОРТЬБИ З НАДЛИШКОВОЮ МАСОЮ ТІЛА	50
Висновки до розділу 3	61
ВИСНОВКИ	62
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	64
ДОДАТКИ	72

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ ТА СКОРОЧЕНЬ

АГ - артеріальна гіпертензія

АТ - артеріальний тиск

ВООЗ - Всесвітня організація охорони здоров'я

ГГП-1 - глюкагоноподібний пептид-1

ІМТ - індекс маси тіла

ЛЗ - лікарський засіб

МНН - міжнародна непатентована назва

НІЗ - неінфекційні захворювання

НМТ - надмірна маса тіла

ОТ - окружність талії

Стандарт - Стандарт медичної допомоги «Ожиріння у дорослих»

Схема - Схема надання медичних послуг для профілактики та лікування
ожиріння

ЦД - цукровий діабет

ХС ЛПВЩ - холестерин ліпопротеїди високої щільності

ХС ЛПНЩ - холестерин ліпопротеїди низької щільності

Актуальність теми дослідження. За визначенням Всесвітньої організації охорони здоров'я (ВООЗ) надлишкова вага та ожиріння є результатом формування аномальних або надмірних жирових відкладень, які можуть заподіювати шкоду здоров'ю людини. Проблема ожиріння набула масштабів епідемії: понад 1,9 млрд дорослих людей віком від 18 років мають надлишкову вагу, з них понад 650 млн страждають ожирінням, понад 4 млн людей помирають щороку внаслідок надмірної маси тіла (НМТ) або ожиріння. Проблема ожиріння стосується не тільки дорослого населення, а й дітей. Зокрема, поширеність НМТ та ожиріння серед дітей і підлітків віком 5-19 років різко зросла з лише 4 % у 1975 році до трохи більше ніж 18 % у 2016 році. Передбачається, що приблизно на 60 % зросте кількість дітей з ожирінням протягом наступного десятиріччя, досягнувши показника 250 млн. Показники ризику ожиріння, зокрема і дитячого, є досить високими і для України [1].

За прогнозами, економічні наслідки ожиріння до 2025 року складатимуть суму в розмірі 1 трлн доларів. Провідні міжнародні організації: ВООЗ, Всесвітня федерація ожиріння, Американська медична асоціація та Європейська асоціація з вивчення ожиріння визнають ожиріння хворобою [2]. Ожиріння безпосередньо пов'язане з низкою захворювань, у тому числі цукровим діабетом (ЦД) 2 типу, неалкогольною жировою хворобою печінки, артеріальною гіпертензією (АГ), гастроєзофагеальною рефлюксною та жовчнокам'яною хворобами, а також із психологічними та психіатричними розладами [3]. Боротьба з ожирінням і підтримання втрати ваги є довгостроковим процесом, який вимагає початкового втручання з постійною програмою подальшого спостереження [4].

Тому вивчення тематики ожиріння, розуміння причин цього немедикаментозного лікування є надзвичайно важливим аспектом у професійній діяльності медсестер. Знання цієї проблематики дає можливість розуміти, як потрібно змінити спосіб життя та харчування, щоб запобігти розвитку даного захворювання, поліпшити здоров'я і подолати ожиріння, якщо воно вже є

захворювання, способів профілактики та медикаментозного
Об'єктом дослідження є проблематика надлишкової ваги тіла та ожиріння.

Предмет дослідження - фармацевтичні аспекти медсестринської діяльності в профілактиці ожиріння.

Мета магістерської роботи полягає у вивченні причин та дослідження способів профілактики та лікування ожиріння, в тому числі і фармакотерапії та важливості ролі медсестер в цьому процесі.

Мета визначає **завдання магістерської роботи:**

- встановити етіологію надмірної маси тіла і ожиріння та методи їх виявлення у практичній діяльності медичних сестер;
- визначити стратегії міжнародних організацій в боротьбі з ожирінням;
- встановити підходи до лікування ожиріння та важливість ролі медсестер у навчанні, підтримці та лікуванні пацієнтів з надлишковою вагою;
- охарактеризувати фармакотерапію як один із методів лікування ожиріння, проаналізувати арсенал лікарських засобів (ЛЗ), які використовують для зниження маси тіла;
- вивчити частоту виникнення та причини НМТ методом анкетного опитування і встановити методи, які використовували респонденти для зниження маси тіла.

Методи дослідження. Використані методи аналізу та синтезу, логічного узагальнення - для визначення причин, методів діагностики ожиріння; вивчення вітчизняного ринку ЛЗ для зниження маси тіла; анкетного опитування - для вивчення поширення, етіології та методів боротьби з НМТ.

Наукова новизна магістерської роботи полягає в отриманні глибоких і детальних знань про фактори, в тому числі соціальні і середовищні, які можуть призвести до ожиріння, та про механізми, які стосуються його розвитку. Окрему увагу приділено фармацевтичним аспектам в діяльності медсестер, зокрема підходам до фармакотерапії ожиріння. Детально проаналізовано товарні та

цінові характеристики вітчизняного ринку лікарських засобів, які використовуються для зниження маси тіла. Методом анкетного опитування встановлено частоту виникнення надлишкової маси тіла та ожиріння у респондентів. Вивчено специфіку використання особами з ожирінням методів зниження маси тіла та їх ефективність.

Практичне значення одержаних результатів. Практична значущість роботи полягає в можливості використання даних, отриманих в процесі дослідження у професійній діяльності медичних сестер в закладах охорони здоров'я.

Апробація результатів роботи. Основні положення та результати дослідження подавалися у публікаціях.

Публікації. Основні положення та результати дослідження викладено у публікаціях:

- Чорненька Т.Ю., Чухрай І.Л. Сучасний стан фармацевтичного сегменту ринку засобів, що використовуються при ожирінні: матеріали Всеукраїнської студентської науково-практичної конференції «Теоретичні та прикладні аспекти фундаментальних медико-біологічних наук», 18 травня 2023 р. ВНКЗ ЛОР «Львівська медична академія імені Андрея Крупинського» (додаток А);

- Чорненька Т.Ю., Чухрай І.Л. Вивчення товарної кон'юнктури ринку лікарських засобів, які використовуються для зниження маси тіла: матеріали Міжнародної студентської науково-практичної конференції «Теоретичні та прикладні аспекти медико-біологічних наук», 16-17 травня 2024 р. ВНКЗ ЛОР «Львівська медична академія імені Андрея Крупинського» (додаток Б).

Структура та обсяг магістерської роботи. Магістерська робота складається зі вступу, трьох розділів та висновків до кожного, загальних висновків, списку використаної літератури та додатків. Список літератури налічує 69 найменувань. Обсяг основного тексту магістерської роботи (без списку використаної літератури й додатків) - 63 сторінки друкованого тексту.